

Knjiga je namijenjena najprije žen-skom svijetu na sazidanje i pouku, ali i muškom ne može biti na odmet, jer je ljepota, dobrotu i svetost za svakoga. Djelo je također i ukusnom vanjštinom opremljeno, istoji samo: 5 fr. 50 cent. za proširano, a 6 fr. 75 cent. za ukoričeno. Nabavlja se kod: Verlagsanstalt Benziger et Co. A. G. u Einsiedeln (Švicarska).

A. L. Gančević O. F. M.

Kirch Conradus S. J.: *Enchiridion Fontium Historiae Ecclesiasticae Antiquae. Editio secunda et tertia, aucta et emendata.* 8° XXI+624 str.; 1914. Cijena: 8 Mk. broš.; 9 Mk. vezano u platnu. Nabavljaju se kod: Herdersche Verlagshandlung u Freiburg-u (Baden Njemačka) i Beču.

U novije se doba pojavljaju izvrsni priručnici za razne struke čovječij ga znanja. Da i ova knjiga spada među takove priručnike, neću odmah reći, ali ću najprije iznijeti ono, što ona sadržaje. Želi li se netko baviti sa starom crkvenom povjesti, neophodno mu je nužno, da si priskrbi bilo kakovih vrela. Moderna znanost — barem je za to moramo pohvaliti — ne će ništa da preduzme bez vrela, t. j. a da se ne osvrne na starinu, koja zaslužuje pažnju stručnjakovu. I crkvena je povjest znanost, pa stoga i ona trebue da se osniva na tim vrelima, na koja se do pred 50 godina nije mnogo pazilo. Nitko se ne smije bojati istine, kako reče Papa Lav XIII., pa ni Crkva. Dajmo da vidimo, što nam prošlost pripovijeda o Crkvi i njezinu ustroju. Načelo je prave znanosti: ništa ne odbacuj bez razloga, pa makar se s koje strane iznijelo. Odatle je naravno da ćemo mi naći u prošlosti ne samo katoličke svjedoke, da li i inovjerne, kao što su Zudije i pogani, koji nam govore o pojavi kat. Crkve i njezine nauke. Naši stari nijesu imali na pameti, da nam iscrpljivo o tome iznesu u jednoj knjizi; oni bi svoja opažanja, činjenice i slično o Crkvi

u razna djela razasijali tako, da je onemogućeno u tili se čas snaći, gdje sve to spominju. Ali evo ovaj priručnik isusovca Kirch-a ide, da nam kaže, gdje se takove stvari nahode. Prema tomu u knjizi se nalaze najvažniji teksti koji profanah toli crkvenih pisaca počam od prvog stoljeća naše ere do uključivo osmog, u koliko se odnose na utemeljenje i širenje Crkve, na njezin ustroj, na sakramente i leiturgiju, na razne herezije i shizme, na kršćansko čudoređe i t. d. K tomu su pridodati kanoni i zaključci crkv. sabora, odluke papā, zakoni i ukazi careva vrhu kršćanske nauke, ustava i zapta, niz mučeničkih opisa, te natpisi i papyri. Osim toga su izneseni u izvorniku detaljni podaci o prepornim pitanjima, kao što je pitanje o rimskom prvenstvu, o viđenju i kršćenju Konstantinovu, o pokori cara Teodozija, papama Liberiju, Honoriju i t. d. Teksti su svi u izvorniku t. j. na grčkom ili latinskom jeziku; dapače grčki su tekstovi još popraćeni sa točnim latinskim prevodima.

To je dakle sadržaj knjige oca Kirch-a, koji je svu svoju pomnju uložio, da mu djelo izade i kritično i zgodno. Kritičnost se vidi u upotrebljenoj modernoj bibliografiji. Samo na strani 193 u predzadnjoj crti izostalo je iz Arnobova teksta: *recordatione* (vel *oblivione*), kako se to dade razabrati iz otkrića moderne kritike; također na str. 194. možda bolje stoji riječ *Garant* nego *Tigitanos*. Unatoč ovim dvjema neznatnim primjetbama kritičnog reda moramo reći, da je djelo popraćeno i strogom lingvističnom kritikom, što služi na pohvalu vrlom ocu Isusovcu. I slavna je nakladna Herderova kuća htjela zaodjeti djelo lijepom vanjštinom, e da djelo sa svakog gledišta što dotjeranije izgleda. Ova će knjiga oca Kirch-a, inače namijenjena bogoslovcima, dobro doći svakomu, ko hoće da proučava kat. Crkvu sa čisto nepristranog gledišta, jer tuj su samo iznešena vrela, kako se nalaze u prošlosti. Uz kritične tekste stoji na koncu alfabetsko kazalo pisaca, osoba i stvari, što su napomenute u knjizi. S naše strane Kirch-ovo djelo toplo preporučujemo.

A. L. Gančević, O. F. M.

*